

** *	🕯️🕯️	📍
20:03	18:47	י-ם
20:07	19:07	ת"א
20:04	18:59	חיפה
20:02	19:06	ב"ש

אוצר הנפש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הפרשה אוצר האמרה

הסח הדעת של הקב"ה

הרבי מסדיגורא שאל את רבי דוד מטאלנא (שיום ההילולא שלו חל ב- י באייר) – איך אתה מפרש את מאמר חז"ל שאין משיח בא אלא בהסח הדעת? הדבר מעכב את ביאת המשיח – צריך שנסיח דעת ואז משיח יבוא. רבי דוד מטאלנא ענה לו – אני מפרש שעד שהקב"ה לא יסיח דעת מעוונותיהם של ישראל משיח לא יכול לבוא. אין מדובר בהסח הדעת שלנו, אלא בהסח הדעת של הקב"ה מהמצב הרוחני שלנו – שהוא היום 'על הפנים'. בלי שה' יסיח דעת – הוא לא יביא את המשיח.

בסופו של דבר הכל תלוי בהקב"ה. אז צריך להתפלל שה' יסיח דעת מהעוונות שלנו בלי שיסיח דעת מאתנו. ח"ו שיסיח דעת מאתנו – הוא אוהב אותנו ודואג לנו כבבת עינו, כל יהודי הוא כבן יחיד שנולד לקב"ה לעת זקנה – אך תוך כדי כך שיסיח דעת מהלא-טוב, הלא-רצוי שלנו. זהו קונץ – הקב"ה יכול לעשות קונץ. כשהיו שני ההפכים האלה – שכל לבו של ה' אלינו ובשבילנו, ויחד עם כך אין עוונות, אין חטאים (כי ה' הסיח דעת מהם) – משיח יבוא. על כך צריך להתפלל.

כדי שיהיה כך אצל הקב"ה צריך שגם אצלנו יהיה כך – "והלכת בדרכיו" – שנשים לב ונאהב כל יהודי אהבה עצמית ממש, "כמוך" ויותר מ"כמוך", ויחד עם זאת לא נשגיח על העוונות, על הלא-טוב, של החבר שלנו, נסיח דעת לגמרי. אם אנחנו נתנהג כך יפעל שגם הקב"ה יתנהג כך ואז משיח יבוא.

(אור ל- י אייר תשפ)

עד שהקב"ה
לא יסיח דעת
מעוונותיהם של
ישראל משיח
לא יכול לבוא

כיסוי הדם מסמל

את הבושה בשפיכת

הדם

"וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הֶגֶר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יִצּוֹד צִיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשִׁפָּךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפֶר". מצוות כיסוי הדם נוהגת למעשה בכל שחיטה של חיה או עוף, אבל בתורה מדובר דוקא על מציאות של ציד, "אשר יצוד".

הצידה בתורה היא אומנותם של רשעים, כמו נמרוד ועשו – אצלם יש במעשה זה תאוה של שפיכות דם. לעומת זאת, יעקב אבינו "איש תם ישב אהלים" המצטיין במידת הרחמים, אינו יוצא לציד סתם כך בשביל ההנאה. אם בכל זאת צדים, לשם התועלת שבדבר, אנחנו מכסים את הדם, להראות שיש איזו בושה בשפיכת הדם, שאיננו חפצים בה מצד עצמה.

ועוד: כאשר אדם מתבייש פניו מחווירות (כמו במושג "מלבין פני חבירו"), מסתלק הסומק הטבעי שנובע מזרימת הדם הרגילה – וכך כיסוי דם החיה והעוף רומז למידת הבושה החיובית.

בכל אכילת בשר יש בושה מסוימת, תזכורת לחטא אדם הראשון שבעקבותיו אנחנו אוכלים בשר. אבל בכל זאת, לא צריכים להיות צמחוניים. אכילת בשר לצורך בריאות הגוף לעבודת ה' היא דבר טוב, והצדיק יודע לעשות זאת לשם שמים ממש כמו קרבן. צדיק מתחיל באותיות צד – הוא יודע לצוד בקדושה, כמו יצחק אבינו ששלח את בנו לצוד ציד כדי שתשרה עליו רוח הקודש.

(מתוך הספר "עץ פרי")

אוצר הפתגם

"דע מאין באת", באת "מאין" – מ"אין מזל לישראל". האין הכי גבוה הוא הנצח, נקודת הנצח. מה הוא אין? שאין זמן בכלל. כמובן, אם אין זמן גם אין מקום, כידוע היום שהא בהא תליא, אבל הזמן הוא העיקר.

אוצר התבונה

"הולך רכיל מגלה סוד"

בספר משלי כתוב הפסוק **"הולך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר"**. לכאורה, "הולך רכיל מגלה סוד" הוא דוגמת "בא זדון ויבא קלון" ואילו "נאמן רוח מכסה דבר" דומה. המפרשים מסבירים כי מי שרגיל ללכת רכיל ולספר כל דבר יגלה גם סודות שיש נזק בגילויים ואילו "נאמן רוח" יסתיר גם דברים בעלמא (ולא רק שלא יגלה, אלא יתאמץ לכסות את הדברים ולהסתירם). הגר"א קושר את הדברים בפירוש ללימוד התורה ומסביר כי "הולך רכיל" מגלה את סודות התורה ואילו "נאמן רוח" מקפיד לגלות דברי תורה (גם בחלק הנגלה שבתורה) רק למי שראוי לכך. אמנם, רבי שמעון בר יוחאי דרש על עצמו כי הוא "הולך רכיל מגלה סוד" בגילוי סודות התורה.

אצל רבי שמעון תכונת ה"הולך רכיל מגלה סוד" אינה מנוגדת ל"נאמן רוח מכסה דבר". רבי שמעון הוא הגלגול העיקרי של משה רבינו, ועל משה רבינו נאמר "בכל ביתי נאמן הוא". יש הרבה סיפורי צדיקים בהם רואים ש"בכל ביתי נאמן הוא" היינו היכולת להסתיר את הסודות שמתגלים לצדיק מהשמים כאשר אין לו רשות לגלותם – ממש "נאמן רוח מכסה דבר". רשב"י אומר שדווקא בהיותי גלגול משה רבינו, "נאמן רוח מכסה דבר", אני משלים אותו כ"הולך רכיל מגלה סוד".

– זו נשיאת הפכים. בדרך כלל "הולך רכיל מגלה סוד" זו תבונה גרועה ביותר, אבל רבי שמעון מתחיל לגלות את הסודות, והגילוי ממשיך והולך – האריז"ל אמר ש"מצוה לגלות זאת החכמה", המשיח אמר לבעל שם טוב שיבוא "לכשיפוצו מעינותיך חוצה" והגילוי הזה הולך וממשיך מדור לדור.

בהמשך משלי יש פסוק דומה נוסף, פחות ידוע – **"גולה סוד הולך רכיל ולפתה שפתיו לא תתערב"**. המפרשים מסבירים, בגוונים שונים, שהפסוק מתאר שלשה טיפוסים שונים שאינם נזהרים בדיבורם ולכן יש להשמר מלהתערב בהם – "גולה סוד" בטבעו, שלא מצליח להסתיר דבר; "הולך רכיל" בכוונת-מכוון להזיק את הבריות; ו"פתה שפתיו" שבפתיותו-טפשותו פותח את פיו ומרחיב את שפתיו בלי מחשבה לפני דבריו (יש גם מפרשים בסגנון הפוך, שמדובר גם במי שמפתה את הזולת בדיבורו). אם נרצה לפרש גם כאן לחיוב, בהמשך לדרשת רשב"י על עצמו "הולך רכיל מגלה סוד", נפרש כי כאן מתואר המשך התהליך – מה'איזון' אצל רשב"י בין גילוי הנסתר לתלמידים נבחרים ובמעמד מיוחד אל הטבע של גילוי הסודות בקלות ובטבעיות ושל הרחבת שפתים המתפתה לגילוי האלקות ומפתה בו אחרים (ו"אל תתערב" היינו אזהרה למי שנוטה להתנגד לגילויים האלה, שאל לו להתערב במהלכי גילוי התורה של גדולי הצדיקים שיודעים מה נחוץ לרפואת עם ישראל בעת הזו). בפרט, יש לומר ששלש הדמויות בפסוק האחרון רומזים לשלשת מגלי הקבלה הגדולים בדורות האחרונים – "גולה סוד" רומז לרמ"ק, "הולך רכיל" רומז לאריז"ל (אותו לשון הנאמר על רשב"י) ו"פתה שפתיו" רומז לבעל שם טוב (עליו נאמר "אהב טהר לב חן שפתיו רעהו מלך").

אוצר הרמז

"הוי דן את כל האדם לכף זכות"

נאמר בפרקי אבות (פ"א מ"ו): **"רבי יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות"** – צריך קודם כל שיהיה לך רב וחבר טוב, ואז תוכל לקיים את התכל'ס – "והוי דן את כל האדם לכף זכות". את המצוה לדון לכף זכות לומדים מהפסוק בפרשת קדושים "בצדק תשפט עמיתך". בדרך כלל מפרשים "עמיתך" כ"עם שאיתך בתורה ומצוות", אבל כאן כתוב "כל האדם" – כל יהודי, לא רק מי שעמך בתורה ומצוות. יותר מזה, לפי הכלל של בעלי התוספות, ש"האדם" כולל גם את הגוים (בניגוד ל"אתם קרויים 'אדם'") – אפשר להבין כאן שמדבר על כל אדם בכלל. שוב, בפשט הפסוק מדבר רק על יהודים, ולא כולם אלא מי שעמך בתורה ומצוות, אבל במשנה לומדים "כל האדם" על כולם. צריך להבין איך יתכן. כנראה היחס שלך לכולם תלוי ברב שלך ובחבר שלך – עם הרב הטוב והחבר הטוב אתה יכול לדון את כולם לכף זכות.

גם בפרשת דינים, בכל עימות ודין, צריך לצאת מראש מנקודת השקפה ש"ועמך כלם צדיקים" – "לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר", ולחפש איך לדון לכף זכות. תמיד לא קל להסתכל ככה, וקשה במיוחד לדון לכף זכות את מי שנגדי, שפוגע בי.

יש סיפור על המהר"ש מסלונים, שהיה מחנך שאם מישהו פוגע בך – אתה, הנפגע, צריך לבקש סליחה מהפוגע. בסדר... זה כבר לגמרי קיצוני. אבל הווארט הוא שאם אתה נפגע – הפגיעה נובעת מישות פנימית, מכך שאתה לא בבוטול, ולכן בעצם אתה אשם. שוב, הוא חנך שמי שנפגע מיהודי אחר עליו לבקש סליחה מהפוגע (כמובן, כך מחנכים את מי שנעלב וכוועס על הזולת – לפוגע-המעליב צריך לומר שיפסיק לפגוע!). הלואי שנתקרב למדה הזו...

(כ"ד שבט פ"ב)

אוצר הפתגם

שפלות וצניעות הן הכלים לראות את השגחה פרטית.

(כ' אדר פ"ה)